

Romà i Rossell, fill predilecte de Figueres?

Sortosament, des de juliol de 2017, l'Arxiu Casa Fages de Figueres es troba dipositat en comodat a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà

La hipòtesi d'Ernest Lluch sobre l'origen figuerenc de Francesc Romà i Rossell, quan situa el seu naixement a la ciutat de Figueres a mitjans de la dècada dels anys vint del segle XVIII i, més concretament, a l'avui coneguda Casa Romà del carrer de Peralada, anà agafant cos amb els pas dels anys com a resultat d'una recerca que mai va abandonar. Com escriu Lluch, «fill d'una família barcelonina d'apotecaris, que va prendre partit pels qui van perdre l'Onze de Setembre de 1714», motiu pel qual abandonaren Barcelona i passaren a residir a Figueres. Mercès a les seves investigacions sabem que el pare de Romà i Rossell, de nom Ramon, traslladà la residència a Figueres per fugir de la repressió per la seva adhesió a la causa austriacista, com va patir-la l'oncle del nostre personatge, Pau Romà, mort a l'assalt del baluard de Santa Clara de Barcelona, el 14 d'agost de 1714.

Sobre el lloc i any de naixement de Francesc Romà i Rossell han existit dubtes durant molt de temps. En principi, es fixava la ciutat de Barcelona i l'any 1725. Lluch no deixà d'estudiar el personatge una vegada presentada la seva tesi doctoral, sinó que continuà la seva investigació que no deixà mai; fet que va aportar noves dades biogràfiques sobre Romà i Rossell. De poder assegurar que era d'una família barcelonina, però de residència figuerenca, passà a la seva hipòtesi d'haver nascut a Figueres. L'aprofundiment en la coneixença biogràfica de Francesc Romà i Rossell es produeix quan Lluch accedeix a consultar l'Arxiu de la Casa Fages com explicà ell mateix: «Vaig consultar les cartes en circumstàncies no ideals. M'agradaria algun dia poder-ho fer amb més tranquil·litat, amb més temps, amb més calefacció, amb més llum». No va ser possible perquè, uns dos anys després de pronunciar aquestes paraules, moria brutalment assassinat per ETA.

Ernest Lluch va consultar l'arxiu de la Casa Fages en dues ocasions. La primera, en vida d'Antoni Fages Neyra de Gorgot, el darrer de la nissaga de la Casa Fages. A la seva mort, l'any 1986, la seva vídua, Maria Pagès, va tancar a pany i clau la biblioteca i arxiu familiar. Ernest Lluch va ser l'única persona que va poder accedir-hi després de diversos intents i en unes condicions molt precàries, com ell molt bé explica, que el portaren a buscar un capot per a resguardar-se del fred i, sempre, sota l'atenta vigilància de Rupert Sanllehí Fages, nebot de la usufructuària de la Casa, i per indicació d'aquesta, que no es refiava que un socialista, malgrat haver estat ministre, posés la seva mirada sobre els papers familiars. Sortosament, des de juliol de 2017, l'Arxiu Casa Fages de Figueres es troba dipositat en comodat a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà (ACAE).

La data més plausible del naixement de Romà i Rossell és l'any 1726, segons es desprèn de dos documents familiars. L'any 1726 apareix en el Llibre de família de Javier Fages de Climent i, també, es dedueix d'un text manuscrit, sense datar, que especifica que tenia 34 anys quan es va casar el 20 de març de 1761; per tant, en una data entre el 21 de març i el 31 de desembre de 1726. De fet, a Figueres hi viu pocs anys, bàsicament, la infantesa i la primera adolescència. Quan acaba els estudis de Dret a la Universitat d'Osca, amb 25 anys, entra a

la Reial Audiència per a treballar com a advocat dels pobres, primer com a substitut. Es casà als 34 anys amb la figuerenca Narcisa Payrachs i Marimón, quinze anys més jove, d'una família procedent del Vallès, fabricants de retaules, i germana del prevere de la Parròquia de Sant Pere de Figueres. Malgrat viure a Barcelona per estar exercint d'advocat dels pobres, es casen a Figueres el 20 de març de 1761. Pocs mesos després és nomenat titular de la plaça. El seu únic fill, Francesc de Romà i Payrachs, nasqué a Barcelona el 20 de novembre de 1763, on Romà i Rossell anava adquirint un notori prestigi com a jurista.

Francesc Romà i Rossell (Figueres, 1726 – Mèxic, 1784), destacà com a jurista, magistrat i escriptor polític i econòmic i, també, pels importants càrrecs públics que va ostentar. Els darrers, regent de la Reial Audiència i virrei interí de Mèxic. A la seva mort a Ciutat de Mèxic l'1 de desembre de 1784 (l'endemà es va celebrar el seu funeral que per la seva dimensió podem qualificar d'«Estat», a l'Església de Santo Domingo, i enterrat a la Capella del Sepulcre dins el mateix convent), la dona i el fill retornen i s'instal·len a viure a Figueres.

L'any 1871, Narcís Fages de Romà, besnet de Romà i Rossell, rep en herència l'immoble del carrer de Peralada. Així la Casa de Romà passava a formar part del ric i potent patrimoni de la Casa Fages. Dos anys després de la mort d'aquest, l'any 1886, el seu fill Carles Fages de Perramon la ven a l'hisendat Eusebi de Puig i Rich, destacat dirigent del món agrari empordanès i català, i un dels fundadors i primer president de la Cambra Agrícola de l'Empordà.

Francesc Romà i Rossell fou el primer economista que després de la desfeta de 1714 va plantejar un programa avançat de reformes i, també, fou el primer català que després de la Guerra de Successió va defensar les reivindicacions polítiques de Catalunya. Com diu Lluç «fou un home important, que va fer coses importants en temps extraordinàriament difícils. Potser, i com a resum, el més important que va fer és recuperar un fil que semblava tallat des de 1714. Gràcies a Romà i a gent com ell, la memòria històrica dels pobles no s'ha perdut i s'ha anat transmetent fins a nosaltres».

Ernest Lluç, des del Saló de plens de l'Ajuntament de Figueres, a la conferència pronunciada amb motiu de la Diada de l'Onze de Setembre de 1998, ens deia sobre Romà i Rossell, «no hem trobat allò tan important –o tan poc important, però significatiu– que és la partida de naixement. L'hem buscada –jo penso que algun dia la trobarem–, però crec que el més probable és que fos de Figueres». Després de més de vint anys no l'hem trobada, ni la trobarem, perquè l'arxiu parroquial de Sant Pere de Figueres va patir un incendi a l'inici de la Guerra Civil. Però l'afirmació de Lluç, «el més probable és que fos de Figueres», ha anat agafant força amb el pas del temps i aquesta hipòtesi està acceptada dins el món acadèmic. Per tant, Figueres ha de fer seu l'origen figuerenc de Francesc Romà i Rossell, valorant i difonent la seva vida i obra. I la via per afirmar i ratificar el seu origen i reconèixer la seva important trajectòria implica nomenar-lo Fill Predilecte de Figueres.

Font del document:

https://www.emporda.info/opinio/2021/01/26/roma-rossell-fill-predilecte-figueres/485914.html?utm_source=rss